

Operació Sant Jordi

La barreja entre Barcelona i narració històrica torna a ser l'aposta més ferma per al proper 23 d'abril

MANEL HARO / Text i fotografies

Quan hi ha tempesta, el millor és resguardar-se sota un lloc segur. En el cas de la literatura, el descens de vendes en el sector ha fet que algunes editorials ho vulguin resoldre a cop de recuperar fórmules que mai fallen i, en aquest cas, molts segells han apostat per sortir per Sant Jordi sota el paraigües de Barcelona com a gran escenari de novel·la i, per altra banda, tirant per les ambientacions històriques per tal de fer que el lector no pugui deixar de llegir fins al final de la novel·la i, consegüentment, activi allò que es converteix en el gran objectiu d'autors i editors: el fenomen boca-orella.

Barcelona com a gran escenari

No és cap secret que Barcelona ha estat des de fa molts anys un dels grans escenaris per a molts autors, d'aquí i de fora. En el cas de Catalunya, hi ha referents clàssics com Manuel Vázquez Montalbán, Carmen Laforet, Xavier Benguerel, Mercè Rodoreda, Juan Marsé o Eduardo Mendoza, entre molts d'altres. De fora, en menor mesura, es podria esmentar el francès Jean Genet (*Diari del lladre*), el manxec Miguel de Cervantes (*Don Quijote de la Mancha*) o el britànic George Orwell (*Homenatge a Catalunya*). Però més enllà dels noms de sempre, en els darrers anys s'han publicat dues novel·les que han fet que Barcelona hagi agafat més força com a fenomen de masses, tant dins com fora de Catalunya (i d'Espanya): *L'església del mar* (en castellà *La catedral del mar*), d'Ildefonso Falcones, i *L'ombra del vent* (*La sombra del viento*) de Carlos Ruiz Zafón, dues novel·les que, anys després de les respectives publicacions, continuen generant beneficis a autors, agents, editors i llibreters.

Una ciutat convulsa i modernista

Durant el curs editorial que va des de setembre fins a Sant Jordi, han aparegut, tant en català com en castellà, diverses obres que apunten a grans intrigues centrades en diferents moments de la història de Barcelona. L'escriptora de Mataró Care Santos acaba de publicar a Planeta *Habitacions tancades*, una novel·la amb la qual s'endinsa en la història d'una saga familiar de tres generacions plena de secrets mai revelats i que ofereix un viu retrat de la Barcelona de finals del segle XIX i principis del XX. La novel·la arrenca quan Violeta Lax, que porta una vida tranquil·la a Chicago amb el seu marit i els seus fills, rep una estranya carta des d'Itàlia que farà que torni a l'antic palauet de passeig de Gràcia, a Barcelona, on van habitar els seus avantpassats, per esbrinar qui va ser realment el seu avi, un important pintor noucentista, i per esbrinar també què va passar amb la seva àvia, de qui diuen que va fugir a Amèrica; en definitiva, haurà de descobrir qui van ser en realitat els Lax.

Care Santos entre dos figurants que ambienten la seva novel·la

El misteri creix quan en aquest palauet, en enderrocar un mur cec, apareix una habitació tancada amb pany i clau, a l'interior de la qual hi ha una dona morta des de fa ja massa anys amb un anell al coll que duu gravat el nom de Francesc Canals Ambrós, conegut popularment com el Santet. "Vaig decidir escriure aquesta novel·la quan em vaig parar a pensar el poc que sabem nosaltres mateixos sobre els nostres avantpassats, i a més des de feia temps devia una novel·la a un personatge tan fascinant com el Santet, a qui encara avui moltes persones recorren per demanar ajuda", explica l'autora.

Del Santet, que va morir el 1899 després d'una malaltia, es va dir que era capaç de preveure la mort dels seus amics i companys només mirant-los als ulls i, de fet, hi ha la creença que ell mateix va avisar que, tard o d'hora, els grans magatzems El Siglo de les Rambles, on ell treballava i que donaven feina a més de mil persones en el primer quart del segle XX, serien consumits per les flames, i així va ser. Amb aquest personatge històric, Care Santos aprofita també per introduir-se en les taules de l'alta societat barcelonina on antigament es practicava l'espiritisme amb l'objectiu de contactar amb els morts. "Els espiritistes de llavors eren gent molt seriosa i avançada, que demanaven progressos per a la societat, com el vot per a la dona, entre altres aspectes", puntualitza Santos.

Per la seva banda, l'autor de Castelldefels Jorge Navarro pot presumir d'haver guanyat una llarga batalla després de veure a les llibreries la seva novel·la *Las cinco muertes del barón airado* (Seix Barral), ja que fa quinze anys la va començar a escriure, en fa deu es va convertir en una de les apostes de Seix Barral i, després que finalment quedés guardada en un calaix de l'editorial, ara surt a la llum, finalment, dues dècades després d'haver-ne perfilat la trama. Navarro se centra en la Barcelona pistolera i tèrbola de finals del segle XIX, on recrea els diversos atacs anarquistes que van patir la ciutat i els seus voltants, com l'atemptat al Liceu de 1893, l'intent d'assassinat del capità general de Cata-

Jorge Navarro publica el seu llibre quinze anys després d'escriure'l

lunya o el crim que aquell mateix any va tenir lloc a la casa rectoral de Castelldefels.

"Aquella era una època en què es donaven dos conflictes: d'una banda, el nacionalisme català estava en el seu moment àlgid; i, de l'altra, hi havia una guerra de classes que dominava la ciutat", diu l'autor. La novel·la gira entorn de la figura del baró de Castellfullit, que decideix viatjar a Madrid amb l'objectiu d'informar sobre la situació d'instabilitat que viu Barcelona i de passada buscar suports per estimular un cop d'estat que torni la calma a la ciutat. Però el baró està envoltat de massa persones que el volen veure mort i aquesta situació es barreja en la trama amb l'onada d'odi que recorre la ciutat i que involucrarà el pintor Ramon Casas i August Codina, periodista de *La Vanguardia*. "La Barcelona que explico és aquella en què el passeig de Gràcia era terra de ningú, una via plena de pols que separava la ciutat d'altres municipis independents com l'actual barri de Gràcia", contextualitza Navarro.

"Amb aquesta novel·la he volgut retre un homenatge a la premsa perquè els que en formen part aporten un testimoni únic per entendre la nostra història", indica l'autor, resident a Castelldefels, municipi que té especial incidència en la trama, "en una època, el 1893, en què allà només hi vivien 289 persones ". Amb

Un fet poc conegut

Una Barcelona diferent i poc tractada és la que investiga el sabadellenc Jordi Solé a *Barcelona Far West* (Pàmies), quan Buffalo Bill va arribar a la ciutat per presentar el seu espectacle *The Wild West Show*. El que sembla que serà tot un èxit trontolla a causa d'una epidèmia de grip i del mal temps. A més, una de les dones índies del xou, filla del cabdill sioux Caballo Loco, és segrestada, i el periodista Pol Vidal, que només havia d'entrevistar-se amb Buffalo Bill, es veurà implicat en la investigació per tal de descobrir què va passar realment i, de passada, mirar de trobar-la abans no sigui massa tard.

Chufo Lloréns espera repetir l'èxit de *Et donaré la terra*

la publicació de *Las cinco muertes del barón airado*, l'escriptor ha aconseguit trencar un malefici que arrossegava la novel·la, ja que com hem dit es va començar a gestar fa vint anys, es va acabar en fa quinze, en fa deu era una de les apostes de la mateixa editorial Seix Barral i, malgrat tot això, va acabar per no sortir a la llum per raons externes a l'obra.

Temps de batalles

Si hi ha dos autors que hagin d'estar molt pendents l'un de l'altre de cara a guanyar lectors, aquests són Chufo Lloréns i Jordi Molist. Lloréns, que va arrasar fa tres anys amb *Et donaré la terra* (Grijalbo / Rosa dels Vents), torna a la càrrega amb una altra entrega ambientada en aquest mateix segle, també a Barcelona i, de pas, aprofitant personatges idèntics. Lluny de semblar una repetició de la fórmula que tant èxit li va donar en la seva anterior novel·la, a *Mar de foc* (*Mar de fuego* en castellà) l'autor se centra en la filla de Martí Barbany, pròsper comerciant barceloní, que veu com una amenaça assetja la seva família amb la ferma intenció de passar comptes pendents. "Vaig decidir seguir amb el segle XI perquè, després de *Et donaré la terra*, em va quedar molta documentació que hauria desaprofitat", apunta l'autor.

La novel·la, que pot llegir-se de forma independent de la primera, és, en aquesta ocasió, més coral i amb més personatges, "els bons són molt bons, però els dolents, més que dolentíssims, són fastigosos", afirma Lloréns poc abans de reconèixer que una de les claus de l'èxit d'una novel·la històrica és que els capítols siguin breus i que cada un planteji situacions diferents sense que necessàriament segueixin el fil de l'anterior. "A *Mar de foc* el 75% del contingut és acció i l'altre 25% és descripció, una cosa fonamental per no avorrir el lector i evitar així passar tot un capítol detallant com surt el sol, perquè llavors vénen ganes de deixar el llibre", explica.

En la trama són peça clau alguns personatges històrics reals, com Ramon Berenguer I i el seu primogènit o Almodis de la Marca, que en la novel·la es mostra ocupada buscant un nou hereu per apartar el colèric Pere Ramon de la successió. Barcelona és novament escenari de trames i subtrames amb personatges pintorescos i diversos, com esclaus, prostitutes, cortesanes, nobles, plebeus, servents, cristians i musulmans que mostraran la seva

Jordi Molist novel·la el pas de l'Edat Mitjana al Renaixement

benevolència, però també la seva cobdícia, luxúria, traïció i el que mai pot faltar, l'ambició.

Jordi Molist, en canvi, ha preferit situar la seva trama al segle XV, entre els últims anys de l'edat mitjana i els primers del Renaixement. La novel·la arrenca quan el 1484 una galera pirata assalta Llafranc. El pescador Ramon Serra perd la vida per defensar la seva família, encara que abans de morir demana al seu fill Joan que compleixi el seu últim desig: "Promet-me que seràs lliure". A partir d'aquest moment, Joan emprèn un viatge amb el seu germà petit a Barcelona, on, després de lluitar amb els problemes que la ciutat li planteja, aconsegueix trobar una feina d'aprenent a la llibreria dels Corró. Rescatar la seva família, recuperar el seu amor i convertir-se en llibreter seran els objectius prioritaris del personatge, tot i que per assolir-los se les haurà de tenir amb la Inquisició i la contínua inestabilitat que produeixen les guerres i revoltes a Barcelona. "Amb aquesta novel·la volia retre un homenatge al llibre i als llibreters", assenyala Molist, que afegeix que "hi ha un moment en la novel·la en què el mestre diu a l'aprenent que el llibre, com les persones, ha de tenir cos i ànima", idea que impregna l'obra *Promet-me que seràs lliure* (Columna / Temas de Hoy).

Entre el segle XI, que recrea Lloréns, i el XV de Molist, la literatura ofereix també la incursió en el segle XIII que fa el menorquí Pau Faner amb *Les bodes del diable* (Proa). La trama passa per Barcelona, Marsella, Roma, Egipte, Mallorca i altres punts del Mediterrani. Són moments en què els catalans s'aventuren en l'afany comercial i alguns lluiten per estar amb qui realment estimen, lluny dels convenis dels pares amb altres famílies. Mentre els personatges intenten sortir endavant, un diable de moltes cares crea una xarxa fantàstica que va cobrint els diferents pobles de la novel·la. Amb *Les bodes del diable*, l'autor vol trobar-se amb un nou tipus de lector, l'apassionat pels *thrillers* històrics tipus Ken Follett que devoren la novel·la en pocs dies.

Per quina d'aquestes aventures barcelonines es decantarà el lector? El sector editorial espera la resposta.

Manel Haro (Barcelona, 1984) és periodista, director del web www.llegirencasincendi.com i col·laborador de diversos mitjans.

NOVETAT!

David Serrano Blanquer

Un cadáver en el espejo

La odisea de Juan Camacho

Editor, Mauthausen, Montevideo

GILEC

FUNDACIÓ VRS

Juan Camacho Ferrer (1919-2009) es una figura excepcional del exilio republicano español, un andaluz que vivió en primera persona todos los grandes dramas del siglo XX: la emigración económica a Francia, el regreso a una Cataluña en plena efervescencia, la Guerra Civil española, los campos franceses, el combate contra la Alemania de Hitler y la deportación a los campos nazis, antes del exilio definitivo al Río de la Plata, primero a Argentina y luego a Uruguay.

Combinando la anécdota y el testimonio íntimo con la reflexión ética y filosófica. Un cadáver en el espejo es más que una biografía de Juan Camacho.

David Serrano Blanquer se adentra en el mundo de los campos y recoge las pulsaciones del testimonio para registrar, más allá del lenguaje verbal, los sentimientos, los silencios y las emociones de un drama, el de la deportación de los republicanos a los campos nazis, que forma ya parte de nuestro patrimonio democrático.

DE VENDA EN LLIBRERIES

FUNDACIÓ VRS